

Jezikoslovna analiza govorjene slovenščine pri nosilcih in govornikih slovenščine kot dediščinskega jezika v slovenski skupnosti v Torontu

Članek obravnava jezikoslovno analizo govorjene slovenščine pri predstavnikih slovenske skupnosti v Torontu. Analiza prikazuje jezikovne značilnosti slovenščine pri dveh tipih uporabnikov slovenščine kot dediščinskega jezika, in sicer nosilcih in govornikih slovenščine kot dediščinskega jezika. Pri prvem tipu se kažejo predvsem narečne značilnosti izvornega kraja na vseh jezikoslovnih ravneh, pri drugem tipu uporabnikov pa vse večji vpliv angleščine kot večinskega jezika in kot enega od uradnih jezikov v Ontariu.¹

Gljučne besede: slovenska skupnost v Torontu, dediščinski jezik, uporabnik slovenščine, narečje, knjižni jezik

A Linguistic Analysis of Spoken Slovene by Users and Speakers of Slovene as a Heritage Language in the Slovene Community in Toronto

The article presents a linguistic analysis of the Slovene speech of representatives of Slovene communities in Toronto. The analysis shows the linguistic characteristics of speaking Slovene in two types of users of Slovene as a heritage language – holders and speakers of Slovene as a heritage language. The first type shows the special characteristics of the place of origin on all linguistic levels, while the second type of users shows greater influence of English as the majority language and one of the official languages in Ontario.

Keywords: Slovenian community in Toronto, heritage language, user of Slovenian language, dialect, standard language

Uvod

Toronto z okolico je del južnega Ontaria, kjer se stikajo jeziki in kulture vsega sveta ter vplivajo na življenje in delo ljudi na tem območju. Po uveljavljeni zaščiti dveh uradnih jezikov (angleščine in francoščine), t. i. jezikovnega dualizma, je bila v poznih 60. letih prejšnjega stoletja tudi za avtohtone in priseljske jezike sprejeta zakonska podpora. V Kanadi se je s sprejetjem Akta o multikulturalizmu v drugi polovici 20. stoletja v kontekstu priseljskih jezikov začel uporabljati termin dediščinski jezik. V nasprotju z globalizacijo in njenim učinkom hegemonije angleščine v globalnem kontekstu so si raziskovalci prizadevali za ponovno uveljavljanje dediščinskih jezikov v multikulturnem okolju, tj. za njihovo vzdrževanje ali revitalizacijo. Dediščinski jezik ima v slovenski skupnosti dvojno funkcijo: služi sporazumevanju med predstavniki skupnosti, hkrati pa njeni člani z rabo jezika izražajo pripadnost k skupnosti, npr. na kulturnih prireditvah.

---

¹ Prispevek je nastal kot rezultat raziskav na Podiplomski šoli ZRC SAZU.

V raziskavi so me zanimale značilnosti govornega jezika, in sicer pri dveh različnih tipih uporabnikov slovenščine, izpeljanih iz teorije o dediščinskih jezikih (Kralj 2020: 58), tj. nosilcih dediščinskega jezika (prva generacija), govornih dediščinskega jezika (druga generacija).

Slovenska skupnost v multikulturni Kanadi

Kanada se uvršča med države z visoko ravno sprejemanja multikulturalizma. Je ena od držav, ki poleg Avstralije, Velike Britanije, Nizozemske, Nove Zelandije, Norveške, Švedske in ZDA, priseljenkim skupnostim s politiko multikulturalizma zagotavlja državno financiranje za ohranjanje njihovih šeg in tradicij (Banting idr. 2006: 258). Njeno multikulturno družbo sestavljajo avtohtono, britansko in francosko prebivalstvo z veliko drugih rasnih in etničnih skupin. Kanadske statistike o etnični raznolikosti iz leta 2003 kažejo, da ima država 21 % prebivalcev britanskega, 10 % francoskega, 8 % kanadskega porekla ter 7 % mešanega prebivalstva teh treh narodnih skupin, preostalo prebivalstvo z deležem 54 % pa predstavljajo etnične skupnosti priseljencev. Raziskava etnične raznolikosti (Statistics Canada 2001) je pokazala, da v Kanadi prebiva več kot 200 različnih etničnih skupnosti.

Kanada ima dva uradna jezika, in sicer angleščino in francoščino, v rabi pa so še jeziki avtohtonih etničnih manjšin² in priseljenki jeziki,³ ki so se rabili s priseljevanjem od 20. stoletja naprej (Piccardo 2014: 184). Analize kažejo, da se v zadnjih letih povečuje jezikovna raznolikost prebivalstva, saj delež prebivalstva, ki kot svojega prvega jezika⁴ ne navaja angleščine ali francoščine, vsakih pet let naraste za 2 % (Piccardo 2014: 184). V zadnjem popisu prebivalstva leta 2016 so na kanadskem nacionalnem statističnem uradu (Statistics Canada) objavili podatke, da v državi živi 34,7 milijona prebivalcev, tj. za 3,5 % več kot leta 2011. Od tega se je približno 213.230 prebivalcev opredelilo z avtohtonim poreklom, 7,7 milijona prebivalcev pa je Kanadčanov, pri katerih prva jezika sicer nista angleščina ali francoščina. V zadnjem popisu prebivalstva je bilo 22,3 % priseljencev, ki kot svoj prvi jezik opredeljuje kot 200 drugih jezikov (Čuš 2017: 10).

Po neuradnih podatkih danes v Kanadi živi okoli 40 tisoč Slovencev in njihovih potomcev (Pospeh 2009: 85). Leta 2011 se je v kanadskem popisu prebivalstva za slovensko etnično poreklo opredelilo 28.910 oseb, od tega jih 20 tisoč živi v Ontariu, 10 tisoč pa v glavnem mestu Ontaria, Torontu, kjer je center političnih aktivnosti. Kanadski census (angl. Statistics Canada) iz leta 2015 ne vsebuje več vprašanja o etničnem poreklu, ampak vprašanje o prvem jeziku. Kot svoj prvi jezik je slovenščino navedlo 2120 oseb, slovenščino kot v družinskem okolju najpogosteje uporabljen jezik pa 680 (Čuš 2017: 10). Slovenščina je prvi jezik 10.295 prebivalcev Kanade, od katerih jih 7120 živi v

² V Kanadi so to jeziki Indijancev in Inuitov (Banting idr. 2006: 61).

³ V kontekstu jezikovne politike, in sicer jezikov etničnih priseljenkih skupnosti, se termin dediščinski jezik pomensko prekriva s terminom priseljenki jezik, zato termin priseljenki jezik enačim s terminom dediščinski jezik.

⁴ Prvi jezik je s stališča posameznika tisti, ki se ga človek začne učiti prej kot katerikoli drug jezik (Pirih Svetina 2005: 9).

provinci Ontario. V Torontu se je na osnovi usmeritev politike multikulturalizma, ki sta jih v osmih točkah zasnovala Banting in Kymlicka (2006: 303), konstituirala tudi slovenska skupnost, v okviru katere njeni člani še danes ohranjajo etnično identiteto in jo prenašajo na člane mlajše generacije.

Metodologija

Izbor predstavnikov s terenskega dela raziskovanja predstavlja generacija slovenskih priseljencev po drugi svetovni vojni in njihovi potomci. V raziskavo sem vključil naključno izbrane slovensko govoreče predstavnike, ki v vsakdanjem govornem položaju uporabljajo slovenščino v različnih domenah.

Iz intervjujev pridobljene podatke uporabljam za jezikoslovno analizo na glasoslovni, oblikoslovni, skladenjski in besedoslovni ravni. V članku predstavljam analizo štirih delov polstrukturiranih intervjujev, in sicer dveh primerov iz skupine nosilcev slovenščine kot dediščinskega jezika in dveh iz skupine govorcev slovenščine kot dediščinskega jezika.⁵ Vsak primer sprva umestim v narečno skupino, nato pa predstavim krajši transkript v fonetičnem zapisu (Logar 1968, 1969, 1993; Šumenjak 2013). Za fonetični zapis govora uporabljam vnašalni sistem ZRCola,⁶ ki omogoča kombinacijo osnovnih znakov s potrebnimi diakritičnimi znaki. Glasoslovno, oblikoslovno, skladenjsko in besedoslovno analizo opravljam primerjalno glede na značilnosti posameznega narečja, značilnosti slovenskega knjižnega jezika in značilnosti angleščine. Pri primerjalni analizi glede na posamezno izvorno narečje identificiram posamezne realizacije značilnosti izhodiščnega narečja in odstopanja izbranega primera od siceršnjih značilnosti izhodiščnega narečja. Na vseh ravneh v analizi ugotavljam morebitne komponente angleščine, ki jih govorec vnaša v svoj govor.

Analiza podatkov

Izbral sem posnetke, ki v večji meri obravnavajo rabo slovenščine v družinskem okolju in skupnosti. Pri nosilcih dediščinskega jezika sem izbral tudi dele intervjujev, v katerih predstavniki pripovedujejo o priseljevanju in integraciji v Kanadi, o svojem poklicnem delu in prostočasnih dejavnostih.

Nosilci slovenščine kot dediščinskega jezika

1. Govorec, roj. leta 1924 na Slovenskem, izvorno prihaja iz Prekmurja (panonska narečna skupina), in sicer iz kraja Beltinci. Leta 1961 je šel za eno leto v Avstrijo, nato je leta 1962 odšel v Kanado na delo. V družinskem okolju so se sporazumevali v prekmurščini.

⁵ Posnetke intervjujev in fonetične zapise uporabljam pri pouku slovenskega jezika v 9-letni OŠ za bolj poglobljeno poznavanje izseljenske tematike, s čimer krepim narodno identiteto, ki je eden od temeljnih splošnih ciljev pouka po celotni vertikali (UN OŠ 2018: 4).

⁶ Ta del besedila je bil pripravljen z vnašalnim sistemom ZRCola, ki ga je na Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU v Ljubljani razvil Peter Weiss.

Zna:te 'kak, 'jes san 'tak s'ta:ri in f'se: po'za:bim. [...] 'Mi:slin, ka d'va:nš'ę:zde'se:toga. [...] 'To:u van 'č'e:n po'kazat, k'je: san 'ja: d'o'ma: 'Vi:te, Pr'e:k'mu:rje je 'to:u. 'To:u je 'Mu:rska 'S'p:bota, 'to:u pa 'mo:ja 'va:s Bel'ti:nci.

'V'e:ste 'kak, [...] mi: smo b'li:, 'jeli, Pr'e:k'mu:rje pod Ma'ž'a:rsko. 'Ja: san z'na:u 'do:bro ma'ž'a:rski, ker 'ta:krat san bi:u m'la:di, 'ja, ampak san 'za:j 'č'i:s po'za:bu, ker 'tu: z 'ni:kim ne guvu'ri:m, 'ne:ī. [...] 'Ja: san bi:u p'rvo in 'A:ustriji pet'na:jst 'me:īsc'of. 'Ta:n sm'o 'ma:lo, 'ne:ī, 'ma:lo 'm'o:rali 'tū:di, ampak 'tū:di san na a'ust'ri:jski 'ne:mško po'za:bu. Ker 'tu: ne guvu'ri:mo. Ali ang'l'e:ško ali 'pa: ... Pa 'ni:ti ang'l'e:ško 'do:bro ne 'v'e:n. [...] 'Ka:k 'to:u? 'Ja: san 'd'e:la:u s'ti:l 'fi:ti:nk, 'ne:ī, kak 'mo:uste pa za 't'e: 'bi:ldi:nge. Du'bi:š 've:lko ž'e'l'e:zo in 'pa:lce s'ku:p 'de:īvle:š. 'T'e pa ne govo'ri:š 'd'o:sta z d'ru:gimi. 'Saj 'e:ni so govo'ri:li, ampak 'ne:ī pa f'si:. In 'ta:k 'jes 'ni:san 'd'o:ber bi:u za 'le:ngvi:ž, 'ne:ī. 'B'o:lši san bi:u za raču'na:nje. 'Ta:k de san 'le:xku 'd'e:la:u. [...] 'Ja: san bi:u z'm'e:raj za 'le:ngvi:ž 'ma:lo 'b'o:l, 'ka:k bi p'ra:vu. [...]

'Ta:m du'bi:š ž'e'l'e:zo pa d'r'o:īnk, 'ja:, pa 'd'e:la:š. 'Ni:maš 'ka:j ang'l'e:ško, 'mi:dva sma pa 'ne:ī, 'ne, ker je Slu'v'e:nc bi:u. In 'ta:k ang'l'e:ščina 'ne:īde v g'la:vo. [...] 'No, 't'e: pa je 'u'o:n 'šo:u d'ru:go 'd'e:lat, ka je 'd'o:bo 'ma:lo 'več de'na:ra. 'T'e: pa s'p'e:t za eno 'le:to je p'ri:še:u d'ru:gi Slo'v'e:nec. 'T'e: so pa 'u:ni, 'kak bi p'ra:vu, nac'io'na:lne s'ku:p 'd'e:īvali, ka se 'b'o:l 'razmita. In 'ti:stij je 'd'e:la:u t'ri: 'le:īta z 'me:nof. 'Vi:š, 't'e pa 'ta:k ang'l'e:ščino gu'bi:š. 'Mi:dva sma 'ne:ī ang'l'e:ško guvu'ri:la.

Zna:te 'ka:k je b'l'o:. 'Ka van 'tū:di 'to:u pu'v'e:n? 'Da:li smo 'č'e:rku u sl'u'v'e:nsko 'šo:ulo. Cer'k'v'e:no, 'ja. Da bi se 'ma:lo u'č'i:la. Še 'p'rvo 'va:n 'to:u 'm'o:rem po'v'e:dati, ker 'tu: so 'na:s Slu'v'e:nci, 'e:ni, 'ne:ī f'si:, ni'ko:l ne s'me:mo 're:č'i f'si:, so g'l'e:dali Pr'e:k'mu:rce 'kak zau'sta:le. 'Bi:u je en 'žu:pnik in 'on je 'ž'e 'p'rvi 'da:n 'jo:u 'ta:k 'd'e:la:u pa za 'vu:xa v'la:ču. 'Č'e:rko, 'ja, 'seden 'le:īt je 'bi:la s'ta:ra. 'T'e je pa 'o:na 'ž'e 'jo:ukala, d'ru:go so'b'o:to, 'ja: 'ne: bon š'la:, ker 'fa:der 'd'e:la 'ta:k, 'ne:, Ang'l'e:ži p'ra:r'vijo 'fa:der. 'T'e: je pa 'ž'e:na, 'm'o:raš 'i:ti, 'ne:ī, da b'o:š se 'ma:lo slo'v'e:nsko nau'č'i:la. Pa je š'la:. D'ru:gi 'p'e:tek du su'b'o:te pa 'ne:ī s'pa:la, 'ce:īlo 'no:u'č je 'jo:ukala. 'Ja: 'ne: bon š'la:, ker 'o:n 'ta:k 'd'e:la, pa me za 'vu:xa v'la:či. 'T'e: san pa 'ja: 'ž'e:ni p'ra:vu. 'O:na 'ne: bo š'la:, b'o pa 'm'e:la 'ži:f'čni z'lo:m. In 'ž'e:na pa x'te:la x'te:la, san p'ra:vu, 'no, 'o:na 'ne:īde. In 'ta:k je 'ne:ī š'la: 've:č. [...] 'Si:n pa 't'e smo ga 'ne:ī 'da:vali. [...] 'Ma:lo z'na:ta slo'v'e:nsko, ampak ze'l'o: 'ma:lo.

V glasoslovnem sestavu informantove slovenščine so opazne prekmurske narečne značilnosti, in sicer se pri dolgem vokalizmu pojavljajo naslednji refleksi: *ě: > *e:ī*, *ę*: ('me:īsc'of 'mesecev', 'd'e:īla:š/'d'e:la:š 'delaš'), *e*: > *e:ī* ('ne:ī 'ne'), *ô: > *o:u* ('mo:uste 'moste', 'jo:ukala 'jokala'), *ę: > *ę*: ('p'e:tek), umično naglašeni *e: > *e*: ('ž'e:na) ter umično naglašeni *o: > *o*: ('u'o:n 'on'), stalno dolgi *u > *u*: ('žu:pnik, d'ru:gi) ali *ü*: ('tū:di) in stalno dolgi *a > *a*: (z'na:te 'veste', s'ta:ri 'star) ter stalno dolgi *i > *i*: (u'č'i:la, ži:f'čni), dolgi polglasnik *ə: > *e*: ('le:xku 'lahko). Refleks dolgega zlogotvornega *r* je *r* ('p'rvo).

Kratki nenaglašeni *e* v 1. os. ed. sed. glagola *biti* se je razvil v *a* (san 'sem'), nenaglašeni *a* v vezniku *da* pa v *e* (*de* 'da'); kratki nenaglašeni samoglasniki *i*, *o*, *u*, *ə* lahko tudi onemijo (ni'ko:l 'nikoli', 've:lko 'veliko', Slu'v'e:nc 'Slovenec', 'ta:k 'tako', x'te:la 'hotela', ra:zmita 'razumeta'). V prednaglasnih zlogih je veliko ojevskega ukanja (du'bi:š 'dobiš', Slu'v'e:nc 'Slovenec', du 'do'). Izglasni -*o* se je razvil v -*u* ('le:xku 'lahko', č'e:rku 'hčerko') ali -*o* (ž'e'l'e:zo). Nenaglašeni sklop -*il* v izglasju se je razvil v -*o* ('do:bo 'dobil') ali -*u* (po'za:bu 'pozabil', p'ra:vu 'pravil').

Običajen je umik naglasa na nikalnico ob glagolu ('ne: bon 'ne bom', 'ne:īde 'ne gre').

V položaju pred nezvenečimi soglasniki in v izglasju se je *v* razvil v svoj nezveneči par, tj. *vK-* > *fK-* (*f'si:* 'vsi'), *-v* > *-f* (*me:ĩscɔf* 'mesecev'). V izglasju se namesto *-m* govori *-n* (*'sɑ:n* 'sem', *'ne:* *bon* 'ne bom'), *x* v vzglasju onemi (*'če:ɾke* 'hčerke', *'če:m* 'hočem'). Opazna je otrditev palatalnega *l̃* > *l* (*'bɔ:l̃ʃi* 'boljše', *'bɔ:l* 'bolj') in ohranitev *ń* > *nj* (*raču'na:nje*). Pred zadnjimi samoglasniki v vzglasju se je razvil protetični *v-* (*'vu:xa* 'ušesa', *'uɔ:n* 'on'). V glagolih *'vi:š* 'vidiš', *'vi:te* 'vidite' je onemitev *-d-* posledica asimilacije po onemitvi ponaglasnega *-i-* (*-dit-* > *-dt-* > *-tt-* > *-t-*). Ohranjen je soglasniški sklop *šč* (*ang'le:ščina*).

V pregibanju je mogoče opaziti značilnosti prekmurskega narečja, ki je informantov prvi jezik. Samostalniki moškega spola, katerih osnova se končuje na *-r*, v odvisnih sklonih nimajo podaljšane osnove z *-j-* (*de'na:ra* 'denarja'). Vrstilni števniki ima v tožilniku ednine ohranjeno narečno končnico *-oga* (*d'va:n'šɛ:zde'se:toga* 'dvainšestdesetega') trde zaimenske sklanjatve. Osebni zaimek *jaz* se v imenovalniku ednine glasi *'ja:*, v orodniku ednine pa *'me:nof* 'menoj'; oblika osebnega zaimka *ona* v tožilniku ednine je *'jo:u* 'njo'. Narečna oblika nikalnega zaimka *nihče* je v orodniku ednine z *'ni:kim* 'z nikomer'. Glagol *reči* ima v nedoločniku podaljšavo *-ti* (*rečti*) (**reči* + **-ti*). Glagol *videti* ima v drugi osebi ednine sedanjika obliko *viš* 'vidiš', ki je posledica asimilacije soglasnikov ob onemitvi ponaglasnega *i*. Pri glagolu *biti* v prvi osebi dvojine sedanjika je opazna dvojninska končnica *-ma* (*sma guvu'ri:la* 'sva govorila'). Glagol *devati* se v drugi osebi ednine sedanjika konča na *-lješ* (*de:ĩvleš* 'devaš, daješ'), glagol *razumeti* pa ima v tretji osebi dvojine sedanjisko pripono *-i-* (*'ra:zmita* 'razumeta').

Skladnja ni pod vplivom večinskega jezika. Govorec pogosto ponavlja prislov *tej/te* 'potlej' na začetku stavka (*'No, 'te: pa je 'uɔ:n 'šo:u d'ru:go 'de:lat, ka je 'dɔ:bu 'ma:lo 'več de'na:ra. 'Te: pa s'pɛ:t za eno 'le:to je p'ri:šɛu d'ru:gi Slo've:nec. 'Te: so pa 'u:ni, 'kak bi p'ra:vu, nacjo'na:lne s'ku:p 'de:ĩvali, ka se 'bɔ:l 'ra:zmita.*).

Informant rabi posamezne angleške besede, ki spadajo v pomensko polje njegovega poklicnega ustvarjanja (*'le:ŋviž* 'jezik', *'fa:der* 'oče, duhovnik'). Uporabi tudi angleške samostalniške zveze: *s'ti:l* *'fi:tiŋk* (angl. *steel fitting* 'jekleni spoj'), *'bi:lɔŋge* (angl. *building* 'stavba') in *d'rɔ:ŋk* (angl. *drawing* 'risba/načrt'). Uporabi tudi mnoge narečne prekmurske besede, kot so: *z'na:te* 'veste' (Novak 2014), *gu'bi:š* 'pozabljaš, izgubljaš' (SSKJ 2014), *'da:vali* 'dajali' (Novak 2014). Namesto veznika *da* informant uporablja narečni veznik *ka* (Novak 2014) in prislov *'te* 'tedaj' (Novak 2014).

2. Govorec izvorno prihaja iz Nove vasi na Blokah (dolenjska narečna skupina), od koder so se leta 1945 pri njegovih dveh letih z dvema voloma, dvema kravama in polnim vozom odselili v Avstrijo v Špital ob Dravi, kjer so živeli štiri leta. Leta 1949 so se odselili v Kanado. V družini so ves čas govorili slovensko in še danes se v Slovenskem letovišču s predstavniki svoje generacije sporazumeva v slovenščini.

Kə š'li:šiš 'kəšne Pri'mɔ:ɾce al 'pa P're:kmurce, 'ku:mi zas'tuɔ:pəš. 'Nɔu:trance pa 'tu:t, mi də'gɑ:č govə'ri:mo. Ti bɔm pɔ've:ĩdu, ka je b'lu: 'pa:r 'le:ĩt nə'zɑ:j. [...] G're:jo 'mi:mo 'vi:ken-da pa 'pi:še Jakɔ'pi:novi, 'ne, in p'ra:vijo, s'te: 'vi: Jakɔ'pi:novi, p'ra:vi l'va:ŋka, 'ja:. P'ra:vi, 'ta: pri:'mæk 'ma:mo nə 'Nɔu:transkəm. 'O, p'ra:vi, 'mɔu:j 'mɔu:š je ut 'təm, mo:ja 'žje:na i pa

Belokra:injka. In p'ri:dejo sãm 'go:r. T'le pa 'jes pa en pãr'ja:tu 'mamo eno 'pi:vo 'pi:'jema, pa p'ri:ã'deta, 've:ĩš, 'ma:jo t'le za s'li:kat, p'rec 've:ĩš, dã so t'le tu'ri:sti. Pa p'ri:ã'dejo z'ra:vãn. Dobãr 'da:n dobãr 'da:n, zaã'ne:mo gu'vo:rt in 'mo:š pa 'že:na se nãn nas'me:jeta. Pa sãm si 'mi:slu, sej 'ne:ĩsno 'neã 'xe:cnega 'ri:ekli. 'Ja, p'ra:vi, 've:ãš, 'ka:j, vid'va: 'bãl po b'lõ:ško govo'ri:ta, kã 'mi:, kã smo ot 'tãm. 'O:na jã bla pa 'dũo:xtarca ot 'Cĩ:er'kõce do 'Ri:bõce, 'tãm o'ko:l. 'Tu: po'me:ĩni, da 'do:st lu'di: poz'na:. U'so 'mo:jo ž'la:xtõ poz'na:la, po'mi:sli. In 'po:li smo 'me:li p'rec 'ne:ki za 'me:nt se. 'On je biũ pa žu'pan ot 'No:ve va'si:. [...] Se boš sme'ja:ũ, kã smo šli u 'ba:õko. Pa p'ra:vi u:na 'ba:õkãrca p'ra:vi, pa kã'da:j ste za'pu:stli domo'vi:no. 'Ja, sm 're'ku 'pĩ:etĩš'tãrdãsadga 'le:ĩta. 'Tu: se mi je 'xe:cno z'de:ĩlo, pa 'še slo've:nsko z'na:te. 'Ja, 'tãm kã sãm 'jes do'mã:, smo 'sa:mi b'ri:xtni. 'Ja, ka:j 'ããm pa 're:ãt, 'ne. Ampak 'o:na se 'ne:j za've:ĩdala, dã je 'tu:k Slo've:ncu 'tu:kej, da met 'sa:bo guvu'ri:mo slo've:nsko 'tut, u'bu:je, 'ne. Sej 'ti:, ãe ne bi 've:ĩdu, de sãm 'jest ot t'le:, pa do'mã: me s're:ãũ, sej nã 've:ĩm, ãe bi 've:ĩdu, dã sãm s Ka'na:de. 'Tam doma'ãi:ni ne 've:jo, de sãm s Ka'na:de. Ka'ku: bo 've:ĩdu, ãe govo'ri:m pu 'ni:xovo, pa ne 'me:ĩšãm be'se:ĩde.

'Mã:ma je bla do'mã: z 'na:mi, kã smo bli ot'rũo:ci, pa po 'a:tavo govo'ri:mo. Intere'sa:ntno. In ãe 'e:dũ 'kãšõ 'me:ne s'li:ši:, 'on p're:c 've:ĩ, ot 'kũo:t sãm, 'ne, kãr ne z'na:m dãr'ga:ã. 'Ve:ĩš, 'ka:j je intere'sa:ntno? Kã ti 'ne:ĩkam g'ri:ãš, t'vo:j 'je:zik se 'veã ne spre'mi:ĩna. [...] Do'mã: že spre'mi:ĩna se 'je:zik, kã pa p'ri:deš ot 'tãm 'sãm, 'ka:r si z'noũ, boš z'noũ, 'nãã se nã po sprãme:ĩnlu. 'Me:ĩšãmo pa 'ne, re'ci:mo, 'fu:l 'do:bru pa 'ta:ke s'tã:ri, op'ro:sti, z'na:m dãr'ga:ã go'vo:rt. Se s'po:mnem, de smo bli u Slo've:niji na u'bi:ski, pa 'e:dn p'ra:vi, od 'mo:jga b'ra:tranca pãr'ja:tu p'ra:vi: "Fant, 'ti: 'do:bro aõg'le:ško govo'ri:š, 'ko:t si se pa na'va:du?" 'Po: pa p'ra:vi 'mo:j b'ra:tranc: "Sej, 'on je is Ka'na:de." "Ne, 'ne, 'on je ot 'tam, 'sej ga s'li:šiš, 'ne." Intere'sa:ntno, ka'ku: 'tu: p'ri:de. 'Vi:diš, 'ta:m 'pa:da, t'le: smo pa 'mi: na 'dũabrem.

Sãm b'ra:ũ en ã'la:nek eõ'kat, 'ka:j dãr'zi: 'l'di:, dã napre'du:jejo: s'me:ĩx, vãš'i:elje, organ'i:zana d'ru:žba pa 'viã:ra. 'Jãš bi 're'ku, da 'ciã:rku je 'nã:rveã nar'di:la za 'je:zãk. 'Tam je sre'di:šãe in 'ti:sto je 'nãrveã. ãe se pa 'že ut'ro:ci pãro'ãi:jo. 'Le:j, 'jes 'mam 'je:õga 'zi:ãta s ã'i'ka:ga, slo've:nskex s'tã:ršũ, belokra:ĩnskãx, in z'na: slo've:nsko. Je x'ãje:rko po'ro:ãũ, 'mo:jo sta're:ĩšõ. Do'mã: slo've:nsko z'na:jo, ot'ro:ci in 'u:ni. D'ru:ga x'ãje:rka poro'ãi:la 'I:rcã, kã je bla 'ma:ma Fran'ãũo:skinja. 'Vi:š, 'tu: je u'se 'sõ:rte. In 'tam ne govo'ri:jo 'tu:k slo've:nsku, za'stõ:pjo 'ma:ũ, ampak 'ne: ta'ku: 'Mõ:j 'si:n u A'me:riki u'ãi: 'Lu:kata slo've:nsko. [...] 'Ma:jo k'ni:ge ut 'du:ma u'se 'tu.

V informantovem glasoslovnem sestavu govorjene slovenščine so opazne doljenjske narečne značilnosti, in sicer se v dolgem vokalizmu kažejo naslednji razvoji: *ě: > *e:ĩ* ('ve:ĩ 've', s'me:ĩx 'smeh'), cirkumflektirani *ô: > *u*: ('ka'ku: 'kako', 'tu: 'to'), *e: > *e*: ('je:zik) ter *o: > *uõ*: ('kũo:t 'kod', Fran'ãũo:skinja 'Francozinja', 'mũo:š), redkejši je knjižni refleks *o* ('mo:š 'mož'). Za umično naglašeni *e > *je:*, redkejši je poknjženi *e* (g'r'i:ãš 'greš', 'žje:na, 'že:na 'žena'), umično naglašeni *o > *uã*: ('dũã:brem 'dobrem'). Stalno dolgi naglašeni *u: > *u:*, medtem ko je mogoã tudi razvoj *a: > *ã*: ('mã:ma). Stalno dolgi *i: > *i*: ('p'ri:de, s'li:šiš,) se ponekod pojavlja tudi v diftongiãni obliki *i: > *i:ĩ* ('pi:'jema, p'ri:ã'dejo).

V kratkem naglašenem vokalizmu se kaže oslabitev naglašenega *a* ali *e* ('jes 'jaz', 'tãm 'tam', 'kãšõ 'kakšen', 'ããm 'hoãem') in oslabitev in asimilacija kratkega naglašenega *a* > *e* pred *j* ('sej 'saj') ter sprememba kratkega naglašenega samoglasnik *i* > *e* ('neã 'niã').

V kratkem nenaglašenem vokalizmu so vidne popolne redukcije *e*, *i* ('*mo:jga* 'mobjega', *zas'to:pjo* 'razumejo', *bli* 'bili', '*ba:ŋkərca* 'bankirka') ali oslabitve samoglasnikov *e*, *a*, *i*, *o* > *ə* (*sprə'me:ɪnlu* 'spremenilo', *də* 'da', *kə* 'ki', *pər'o'či:jo* 'poročijo'). Veliko je ojevskega ukanja v prednaglasnih in ponaglasnih zlogih (*guvu'ri:mo* 'govorimo', *ut'ro:ci* 'otroci', *sprə'me:ɪnlu* 'spremenilo').

V konzonantizmu je opazen izpad velara *k* v soglasniškem sklopu *kš* ('*kəʃn* 'kakšen'), izpad *r* pred *a* v besedi *krat* (*eŋ'kat* 'enkrat'), razvoj *n* > *ɪn* (*Belok'ra:ɪŋka* 'Belokranjka'), *l* > *l̥* (*l̥'di:* 'ljudi'), izpad velara *g* v vzglasju besede *glej* ('*le:j*), pojav protetičnega *j* pred *e* (*je:ŋga* 'enega'), razvoj *-el* v izglasju > *u* (*pər'ja:tu* 'prijatelj'), izpad *d* ob popolni onemitvi ponaglasnega samoglasnika *i* v besedi *vidiš* ('*vi:ʃ*) in pojav prekozložne asimilacije *s-š* > *š-š* (*š'li:šiš*).

Samostalnik moškega spola *obisk* ima v mestniku ednine končnico *-i* (*na u'bi:ski*), ki je analogna po mehki *o*-sklanjatvi, pri samostalniku moškega spola s končnico *-a* v imenovalniku ednine prihaja v odvisnih sklonih do podaljšave osnove *s* *-t-* ('*Lu:kata*). Predpona presežnika količinskega prislova je *nər-* 'naj-' (*na + *že). Pojavlja se kratki nedoločnik glagola *govoriti* (*z'na:m dər'ga:č go'vo:rt*).

Besedni red je zaradi vpliva angleščine zaznamovan. Na neobičajnem mestu se npr. pojavi prosti glagolski morfem glagola *spremeniti se* v vlogi povedka (*Kə ti 'ne:ɪkam gr̥jɛ:š, t'vo:j 'je:zik se 'več ne spre'mi:ɪna* [...] in tudi členka *že* (*Do'ma: že spre'mi:ɪna se 'je:zik* [...])).

Informant rabi angleških izposojenk (*intere'sa:ntno* 'zanimivo'), saj se govorec zaveda, da ima slovenščina zadostno besedišče za sporazumevanje. Večji nabor besed je opaziti iz narečnega in pogovornega jezika (*p're:c* 'takoj', *na'va:du* 'nauči', *tu: p'ri:de* 'to se zgodi', *p'rec* 'takoj' (SSKJ 2014)). Opazna je beseda '*ba:ŋkərca* 'bankirka' s pripono *-ica*. V besedju so opazne tudi narečne nemške izposojenke (*b'ri:xtni* 'pametni' (Snoj 2015)).

Govornici slovenščine kot dediščinskega jezika

1. Govorka je bila rojena leta 1953 v Kanadi. Njeni starši prihajajo iz vasi Sv. Gregor pri Velikih Laščah (dolenjska narečna skupina – dolenjsko narečje). V družinskem okolju so govorili slovensko.

Slové:nci so zelò: dó:bro organizi:ranə. Če je blu trijé:ba, so ré:klə, nə buò:mo 'kər tù:ki sedjé:lə, bə:mo, 'ala, pè:jmo, začné:mo 'kej. 'Jəs ní:səm mój:glə tù: verjé:t, tù: je takù: zanimi.vu, zə:me šli:šat, kakù: ljuđjè:, kər so begù:ncə, kər ní:majo 'nəč, kər se boji:jo, kər je vuò:jjska in 'kar takù:le, 'ju 'noʉ, s'kəp pri:dejo, pa 'kar začné:jo šò:le pa [...].

Tù:ki paznà:, tù: so ʉ'sə pər'jà:tlə. 'Sej mǎ:jo sluvé:nsko mǎ:šo ʉsà:g dà:n tù:kej ʉ kapjé:lə in mǎ:ma vuò:də pié:tje, je zmjé:ram pié:la ʉ cerkvè:nem zbò:ru al k'jer je bli:., 'še ʉ A:ustrijə med vuò:jjsko. [...] Ó:na vuò:də, ó:na vé: ʉsà:ko slové:nsko, kakù: se ré:če, ljù:tsko pé:tje. Zatù: kər vé:, tù:kej ljuđjè: na mój:rjo pié:t tá:ko za zbò:r, mò:rjo ljù:tsko pié:tje pié:t. In ó:na vé: ʉsà:ko pié:səm in gdá:j 'si:zənl̥ 'ke:ləndə, 'čə:ɹ̥ 'kè:ləndə, gdá:j se póje kje:ra pié:səm in vé: glí:x kje:ro nò:to začé:t.

'Jes sɐm mɔːgla ʃɔt u ʃɔːlo, dɐ sɐm se navɑːdla aŋɡliːʃkə. Mɑːma je ˈbəl znɑːla mɑːy aŋɡliːʃkə, zatùː kɐ je bla y Ó.tavə, áːta ˈniː takùː znɑːy, ampak se je učíːy, je xóːdu y ʃɔːlo, ampak mɑːma jə zmiːrɐm imiːla bùːlʃə aŋɡliːʃçino kukər áːta. 'Jest bi réːkla. Za biːznəs je ʃmu ˈon tɑːke besjéːde, za biːznəs je biy ˈon zelòː dóːbər, ampək za p.ɹaviːlən ɡ.ɛmɛr, kakùː bi réːkla ..., ampak ʃes se spòːmnəm, ʃes sɐm damùː pərʃˈla, óːna jə méːla piːtːotròːk. Ampək ʃes bə réːkla, mɑːma, ʃes se mɔːrɐm u ʃət tiːle besjéːde, de bɔm praviːlno napisáːla zə sˈpeliŋ ˈtest. In óːna níː véːdla, ʃes sɐm jo navɑːdla besjéːde, pótːlej je pa óːna méːn povéːdla, pa sɐm mɔːgla napiːsat, pa sɐm se učíːla [...]. Ampak damáː smo pa zmɛːram slovéːnsko. Dokléːr smo ʃle y ʃɔːlo, so zmɛːrej, samóː slovéːnsko bɔmo govoriːla in ˈkədər smo zaçjéːl preˈveč aŋɡliːʃko ˈa-a mòːrmo ʃe slovéːnsko govóːrt. In pótːlej so nəs pəsláːl y slovéːnsko ʃɔːlo.

Zmiːrɐm sɐm ráːda bráːla, zatùː kər sɐm, óːče pa máːtə sta zmiːrɐm damáː bráːla y nədjéːljo in sta zmiːrɐ mɛːla kniːge in máːma otˈkar sɐm bla ˈmæčkəna óːna je zmiːrɐ slovéːnske kniːge dabiːla, ˈaj ˈdoyn ˈnou, kjéː, pa smo sedjéːlə y ˈdajniŋ ˈuːm okròːk miːze, in óːna je nam po slovéːnsko bráːla in ʃest imaːm zmiːr ˈlaːv of ˈbuːks zarat tɛːɡa.

Hčerka materi: *'O, ʃùːr. Bɔm nalíːla ˈmaɹ fríːʃne vóːde, ˈmɑːma.*

Za govor⁷ informantke so značilni naslednji razvoji dolgega vokalizma: *éː > *íjéː* (*sedjéːlə* 'sedela', *triːjéːba* 'treba') in poknjženi *ɛː* (*tɛːga*, *mɛːla*). Pogostejši je refleks cirkumfektiranega *ôː > *uː* (*zatiː* 'zato', *blùː* 'bilo'), nekoliko redkejši pa je knjižni *òː* (*ʃòːle*). Opazna sta dva refleksa za umično naglašeni *o, in sicer *uòː* (*vuòːdə* 'vodi') ter < *óː* (*óːna*), za umično naglašeni *e pa je izpričan diftong *ijéː* (*kapiːjéːlə* 'kapeli'). Stalno dolgi *iː > *iː* (*kniːge*, *dabiːla* 'dobila') in stalno dolgi *uː > *uː* (*tùːki* 'tukaj') ter stalno dolgi *aː > *áː* (*damáː* 'doma', *máːjo* 'imajo', *ráːda*, *bráːla*).

Za kratki naglašeni vokalizem so značilne delne redukcije/oslabitve, npr. *a* > *e* (*jest* 'jaz') in asimilacija *a* > *e* pred *j* (*kej* 'kaj', *sej* 'saj') ter *i* > *ə* (*ʃət* 'iti', *nəç* 'nič', *mæčkəna* 'mičkəna, zelo majhna') in *u* > *ə* (*s'kəp* 'skup').

Tudi kratki nenaglašeni vokalizem je podvržen delni redukciji/oslabitvi, npr. *i* > *ə* (*máːtə* 'mati', *réːklə* 'rekli') ali onemitvi (*bla* 'bila', *zaráːt* 'zaradi', *máːjo* 'imajo', *šliːʃat* 'slišati'). Opazno je *o*-jevsko akanje v prednaglašениh zlogih (*dabiːla* 'dobila', *atkáːr* 'odkar'), *e*-jevsko akanje (nikalnica *na* 'ne') ter oslabitev in asimilacija kratkega nenaglašenege *a* > *e* pred *j* (*tùːkej* 'tukaj'), nenaglašeni izglasni *-o* > *-u* (*zanimíːvu* 'zanimivo').

Za konzonantizem je značilna depalatalizacija *ɲ* > *n* (*kniːge* 'knjige') in ohranitev palatalnega *ʃ* > *ʃ* (*ljudjéː*, *nədjéːljo* 'nedeljo') ter preokozložna asimilacija *s-ʃ* > *ʃ-ʃ* (*šliːʃat* 'slišati'). Pod vplivom angleščine je opazen izgovor *r* > *ɹ* (*p.ɹaviːlən*).

V informantkinem govorjenem jeziku so opazne naslednje oblikoslovne posebnosti: glagol *iti* ima v 1. osebi množine v velelniku obliko *pèːjmo* 'pojdimo'. Rabi tudi glagolsko zvezo *přiti skupaj* 'združiti se' (*s'kəp přìːdejo*). Ob zanikanem glagolu je zaimek v imenovalniku ednine (*níːsəm mɔːgla tùː verjéːt*).

⁷ Zaradi izrazite doljenjske intonacije informantke je v zapisu njenega govora označeno tudi tonemsko naglaševanje.

Kaže se odvečna raba osebnih zaimkov (*Ampək 'jes bə ré:kla, mǎ:ma, 'jes se mò:rəm u'čət tǐ:le besjè:de*), kar je vpliv angleške skladnje. Zanimivo je ekspresivno (naštevalno) ponavljanje veznika *ker* (*'kər so begù:ncə, kər nǐ:majo 'nəč, kər se boji:jo, kər je vuò:jska*) in verjetno prav tako ekspresivna raba kazalnih zaimkov ([...] *'Jəs nǐ:səm mò:gla tù: verjé:t, tù: je takù: ...*).

Informantka uporablja glagol *vedeti* tudi v pomenu 'znati, poznati' (*In ó:na vé: usǎ:ko pié:səm. 'In ona zna vsako pesem.'*, *ó:na nǐ vé:dla besjè:de* 'ona ni znala/poznala besede'), glagol *navaditi* pa v pomenu 'naučiti' (*jəs səm jo navǎ:dla besjè:de* 'jaz sem jo naučila besede') (SSKJ 2014), podobno uporablja del. -l glagola *moči* v pomenu 'morati' (*pa səm mǎ:gla napi:sat 'sem morala napisati'*). Opazna je dvojnica časovnega prislova *zmerom* (*mǎ:ma jə zmǐ:ram imé:la buò:lšə ənglè:ščino, ó:na je zmǐ:ri slovè:nške kní:ge dabi:la*). Uporablja tudi (narečne) nemške izposojenke (*frǐ:šne 'sveže'* (Snoj 2015)).

Informantka rabi tudi posamezne angleške besede in besedne zveze, npr.: *'la:v of 'bu:ks 'ljubezen do knjig, 'ju 'nou 'veš, 'aj 'doʏnt 'nou 'ne vem, 'da:ɪniŋg 'u:m 'jedilnica, 'šù:r 'seveda, 'spellɪŋ test 'za preizkus črkovanja'*).

2. Starši govorki, ki se je rodila leta 1952 v Kanadi, prihajajo iz Brkinov (primorska narečna skupina – notranjsko narečje). Najprej so živeli v Quebecu, kjer so v družinskem okolju govorili slovensko, angleško in francosko. Ko je bila stara dve leti, so se preselili v Toronto. Živeli so v bližini sorodnikov in drugih Slovencev, ki so prihajali na delo v Toronto, kjer so slovenščino pogosteje uporabljali zaradi vključevanja v širšo slovensko skupnost.

Ta'ku: səm sə nǎ'va:dla fran'cuo:sko, tries'ti:nsko en ɪŋg'ljə:ško en po'te:m səm 'ču:la 'vje:č ot slu'vè:nsko, 'kədər səm blǎ 'ma:ɪxna. [...] ʊ 'ciə:rkvi, da'ma:, 'kədər sma š'lə nǎ 'pi:knik nə slu'vè:nsko leto'vi:šče, ʏ'se 'ti:ste d'ru:štva, kǐər so i'me:ti dvo'ra:ne, nǎ 'krej 'pi:knik. 'Tu:di za p'ljə:sət 'kədər sma 'šlǎ nǎ p'ljə:s po'te:m, smo 'ču:li 'mu:zika, smo 'ču:li 'ka:dar s'ta:rši so govari:li nǎ tele'fo:n v Slo'vè:nija, Aʏst're:ɪlija, Ju'nǎ:ɪted S'te:ɪts, A'me:rika. 'Mʏo:ja 'ma:ma je ɪ'mǎ:la d've:ɪ 'tje:te 'təm, 'e:na 'tje:ta je ž'vè:la ʏ K'li:vlnɔ, K'le:velande so 'rje:kli, K'li:vlnɔ O'xǎ:jo, en 'e:na ʏ 'Sen Fran'ci:sko Kale'fo:nija. 'Mʏo:ji s'ta:rši so 'mo:gli 'jət 'ta:m, mǎ nǎ 've:m, 'kej je š'lʏo: nǎ'ro:be səs pǎ'pi:r, 'ni:so š'li: 'ta:m, so 'pǎršli 'Ka:nada. 'Nǎi'bu:lsi 'pte:ɪs. [...] Səs 'mʏo:ja 'ma:ma an 'a:te, po'te:m so 'pǎšli bra'tra:nc F'ra:nc 'Pɔ:čkaj otǎ 'Slo:pe, po'te:m d'ru:gi ta'ku: pri'ja:tli, ki so 'pǎršli m'la:di 'fa:nti, ki so 'pǎršli za 'de:lǎ. An stano'va:nje od 'gʏo:ri, 'mʏo:ɟ 'a:te en 'm:ama so 'me:li stano'va:nje en d'ru:gi slo'vè:nski lʏd'je: so ži'vè:li 'ta:m, so səs 'ti:sti, en po'te:m pǎr'ja:tli, ki so 'pǎršli 'vje:č en 'vje:č ʏ 'Ka:nado, ta'ku:. [...] 'No, 'jəs 'ni:səm 'tela 'jət ʏ slo'vè:nsko 'šu:lo, zǎ'tu: səm 'da:la se nǎ'va:dət, 'jəs 'mʏo:rəm 'sa:mo, 'jəs 'ni:səm 'mǎ:gla 'sǐ:dət do'ʏo:l p'vè:več, səm blǎ p'vè:več 'zi:va, zǎ'tu: je 'dʏo:bro 'kədər 'jəs pu'ma:gam sə o'tro:ci, se 'po:znam, ka'ku: so.

'Mʏo:ji ut'ro:ci so s'li:šali stva'ri: ot 'mo:ji s'ta:rši, so s'li:šali 'duo:sti 'xe:ce, 'duo:sti be'se:ɪde, kǐər 'ni:so ta'ku: 'do:bre. Rə'zu:məjo ən 'ma:lǎ, tǎ 'nu:čke, 'u:me tǎ 'ma:ɪxna je se nǎ'va:dla 'pe:ɪsme, en se je nǎ'va:dla s've:ti 'a:ŋgel en ʊ do'li:ni 'ti:xi. En stva'ri: ta'ku:, 'le:ɪpe be'se:ɪde. 'Nu:čke 'tu:di se nǎ'va:dejo fran'cuo:sko en ɛŋg'ljə:ško. [...] Z'dej so ta'ku: 'i:majo 'duo:sti stvǎ:ri: zǎ 'de:lǎ ta'ku:, kǎšŋk'ra:t z'dej, kǎdər so blǎ m'la:ɪši. 'Jes səm zǎ'čǐ:la 'dǎ:lat ʏ d'ru:štvo 'Si:mon Gre'go:ɪčič. Po'təm so 'pǎšlǐ 'poma:gat in so z'mǐ:ri 'pǎšlǐ wa'ku:li. Ne g're:mo 'duo:sti, kukər smo š'li p'rej.

Səz 'mʊo:ja 'ma:ma ʉ'sa:ki 'da:n gǎvǎ'ri:mo eŋg'liǎ:ško, ita'lja:nsko, slo've:nsko, ʉ'se:, ki p'ri:de na g'la:va, gǎvǎ'ri:mo. Ma s 'vi:du 'tu: ka'ku: g're, 'ja.

Od 'vǎ:rt, od 'ma:čke, 'ma:ma je sta're:jša, ən 'soʉ gǎvǎ'ri:mo 'sa:mo ta'ku:, 'kaǐ g're ʉa'ku:li n'je:ne žiʉ'le:nja, ta'ku: napo've:, ə: dǎr'ga:čne s'to:rije, ot kadǎr 'ʉo:ma je bla m'la:da. Ən po'te:m 'o:na gǎvǎ'ri: 'dʉo:sti səs pǎr'ja:tǎlce in po'te:m me po've:ǐ [...] s'to:rije ot lǎ'di: ta'ku:.

'O:, so 'dʉo:sti 'le:ipe 'pe:ĩsme, 'ja. ʉ do'li:ni 'ti:xi je ta 'nai'le:ipša, 'Dam duri 'dam je 'ti:sta, k je 'mʊo:je 'nu:čke 'ma:jo 'ra:de.

Govorka iz Brkinov govori notranjsko narečje, ki se kaže v naslednjih značilnostih dolgega vokalizma: *ě: > *e*; *ǎ*, redko *e*: (*d've:ǐ* 'dve'; *i'mǎ:la* 'imela'; *'de:to*), *ô: > *u*: ali *ʉo*: (*'šʉ:to* 'šolo', *š'ʉo*: 'šlo', *fran'čʉo:sko* 'francosko'), *e: > *ǐǎ*: (*p'liǎ:s* 'ples'), umično naglašeni *e > *ǐe*: ali *ǐǎ*: (*'tje:ta* 'teta', *'vje:č* 'več'), umično naglašeni *o > *ʉa*: (*'mʉo:ja* 'moja', *'ʉa:na* 'ona'); stalno dolgi *i > *i*: (*pa'pi:r*), le izjemoma *i:ǐ* (*'ni:ǐsəm*); stalno dolgi *u > *u*: (*'čʉ:li* 'slišala', *d'ru:štva*) in *a > *a*: (*'Ka:nada*, *'ma:ma*).

Kratko naglašeni samoglasniki pogosto oslabijo v polglasnik: *a, e, i* > ə (*k'jǎr* 'kjer', *šlǎ* 'odšli', *'ka:dar/kǎdǎr* 'kadar'). Kratki naglašeni *a* > *e* pred *j* (*k'reǐ* 'kraj', *'keǐ* 'kaj'). Izkazano je tudi *o*-jevsko akanje v prednaglasnih zlogih (*da'ma*: 'doma', *sma š'lǎ* 'smo odšli', *gǎvǎ'ri:mo* 'govorimo').

Pogosta je tudi popolna ali delna redukcija nenaglašanih samoglasnikov *ě*: (*'sǐǎ:dǎt* 'sedeti'), *i* (*'me:li* 'imeli', *na'va:dla* 'navadila', *ž've:la* 'živela', *'sǐǎ:dǎt* 'sedeti', *pǎr'šli/pǎ:šli* 'prišli' (< ***pǎr'šli* < *priš'li*)), *a* in *e* (*kǎdǎr* 'kadar', *'lud'je*: 'ljudje') ter polglasnika v priponi *-ec* (*bra'tra:nc* 'bratranec').

Pri konzonantizmu je opazna depalatalizacija *ǐ > *l* in morda vpliv angleškega izgovora *l/* (otrditev) *ǐ* > *l* (*'lud'je*: 'ljudje'), onemitev soglasnika *x* > *∅* (*'tela* 'hotela') in *v* > *∅* (*'nu:čke* 'vnučke') ter ohranjen soglasniški sklop *šč* (*leto'vi:ščē*).

Na glasovni ravnini se pojavljajo tudi interference iz angleščine, in sicer izgovor *r* > *ʌ* (*'pǎ:šlǐ*, *Kale'fo:anija*) in *l* > *l* (*s'li:šati*, *do'li:ni*).

V informantkinem govornem jeziku pri sklanjanju samostalnikov v ednini prihaja do izravnave tožilnika z imenovalnikom (*'mu:zika* 'muziko', *na g'la:va* 'na pamet'), mestnika z imenovalnikom ([...] v *Slo've:nija*, *Aust're:ilija*, *Ju'na:ǐted S'te:ĩts*, *A'me:rika* 'v Sloveniji, Avstraliji, Ameriki', *na k'reǐ 'pi:knik* 'na kraj piknika') in orodnika z imenovalnikom (*s pa'pi:r* 's papirji, s papirjem'), podobno deluje tudi analogija v množinskem samostalniku *Slope* (*otǎ 'Slo:pe* 'iz Slop'). Opazna je tudi feminizacija nevtar v samostalniški besedni zvezi z zaimkom v prilastku (*'ti:ste d'ru:štva* 'tista društva') in opuščanje dvojine pri samostalniku ženske a-sklanjatve (*d've:ǐ 'tje:te* 'dve teti'). Samostalnik *pesem* ženske *i*-sklanjatve ima v imenovalniku množine končnico *-e* analogno po *a*-sklanjatvi (*'pe:ĩsme*). Prislovni prostorski zaimek *tam* (*so 'mo:gli 'jǎt 'ta:m*) se rabi tudi v pomenu 'tja'. Predlog *od* je rabljen pod vplivom angleščine ([...] *səm 'čʉ:la 'vje:č ot slu've:nsko* 'sem slišala več slovensko'; *otǎ 'Slo:pe* 'iz Slop').

Glagolska zveza *dati se* in namenilnika *navaditi se* se uporablja v pomenu 'dati se/pustiti se naučiti' ([...] *səm 'da:lə se na'va:dət*). Opazne so zamenjave med izgovorno podobnimi glagoli (*se 'po:znam 'se spoznam'*). Naklonska glagola *morati* in *moči* sta kontaminirana (*'Mu:oji s'tarši so 'mo:gli 'jət 'ta:m [...] 'so morali'*).

Besedni red je pod vplivom angleščine. Glagol *pomagati* v povedku se veže s predmetom v orodniku (*pu'ma:gam sə o'tro:ci*) namesto v dajalniku ali pa gre za izpuščeno besedo (npr. *pomagam v zvezi z otroki*). Prav tako se kaže neustrezna vezava med povedkom in prislovnim določilom kraja (*so 'pəršti 'Ka:nada 'so prišli v Kanado'*). Pogoste so elipse/izpusti in zamenjava skladijskega vzorca ([...] *'Tu:di za p'li:əsət 'kədər sma 'šlə na p'li:əs [...]'*). Prosti glagolski morfem stoji za deležnikom na *-l* ([...] *səm 'da:lə se na'va:dət 'sem se dala navadit'*). Veznik *in* (*en/an*) je v konjunktivni rabi med posameznimi besedami (*səs 'mu:ja 'ma:ma an 'a:te*) ali stavki (*Ta'ku: səm sə na'va:dla fran'cu:sko, tries'ti:nsko en iŋg'li:ško en po'te:m səm 'ču:ta 'vje:č ot slu've:nsko [...]*).

Informantka rabi posamezne angleške besede kot interference iz jezika okolja: *en/an 'in* (angl. *and* ['e:nd]), *p'le:is* 'prostor, kraj', *s'to:rije* 'zgodbe', *Aust're:ilija*, *Ju'na:itəd Ste:its* 'Avstralija, Združene države (Amerike)' ter *and 'sou* 'in tako', *iŋg'li:ško* 'angleško' (← angl. *'i:ŋgliš* 'angleško'). Rabi tudi posamezne narečne in pogovorne besede (*na'va:dla* 'naučila', *tries'ti:nsko* 'tržaško', *'ču:ta* 'slišala' (SSKJ 2014)).

Sklep

V analizi govornjene slovenščine nosilcev dediščinskega jezika je mogoče opaziti, da sta govorca med narečnim govornjem preklapljala v knjižno zvrst jezika, ker sta se med intervjuvanjem zavedla (pol)uradnega/formalnega govornega položaja. Nekateri govornici so namreč večji tudi knjižne zvrsti jezika, saj so del svojega šolanja opravili na Slovenskem. Kot Bitenc (2016: 55) ugotavljam, da pri strukturni asimilaciji nižje (narečne) k višji (standardni) varieteti narečja izgubijo izrazite značilnosti in prevzemajo standardne varietete. Prihaja do strukturnega izravnavanja, kar lahko vodi k pojavu vmesnih varietet med standardom in narečjem. Posledično govornjeni jezik izbranih informantov ne vsebuje avtentične narečne govornice, ampak gre za prehajanje v nadnarečno jezikovno zvrst z značilnostmi knjižnega govornega jezika. Zlasti na glasoslovni ravni opazam mešanje narečnih in knjižnih refleksov pri stalno dolgih naglašanih samoglasnikih, npr. za **ē*: '*de:ilaš/de:laš* 'delaš') ali tudi za umično naglašeni **e > je*: (*g'rje:š* 'greš', *'žje:na*), redkejši je poknjiženi *e* (*'že:na* 'žena'), **q*: *> uo*: (*'kuo:t* 'kod', *Fran'cu:skinja* 'Francozinja', *'mu:š* 'mož') ter knjižni refleks *o* (*'mo:š* 'mož'). Nosilci slovenščine kot dediščinskega jezika so namreč pogosto aktivno vpeti (kot predsedniki društev, napovedovalci kulturnega programa, bralci berila pri cerkvenem obredju itd.) v kulturno in družbeno dogajanje skupnosti, zato v njihovem govoru prihaja do izgube določenih narečnih značilnosti in prehajanja v višjo zvrst jezika.

Govorce slovenščine kot dediščinskega jezika je analiza govornjene slovenščine ločila na dve podskupini, in sicer na tiste, pri katerih je bila v primarnem družinskem okolju v rabi samo slovenščina, ter na tiste, pri katerih je bila v družinskem okolju poleg

slovenščine pogosteje v rabi tudi angleščina. Pri obeh skupinah govorcev slovenščine kot dediščinskega jezika je vpliv angleščine intenzivnejši na vseh jezikoslovnih ravneh.

Iz prve podskupine so pri govorki slovenščine kot dediščinskega jezika opazne predvsem dolenske narečne značilnosti. Kljub mešanju narečni refleksov s knjižnimi različicami (npr. knjižni *ò*: (*šò:le*), mešanje refleksov za umično naglašeni **o*, in sicer *uó*: (*vuó:dà* 'vodi') ter *< ó*: (*ó:na*) ter **ě*: *> iě*: (*sedjě:là* 'sedela', *trjě:ba* 'treba') in poknjženi *e*: (*tě:ga*, *mě:la*) dolenske narečne značilnosti prevladujejo, saj predstavnica rabi slovenščino za sporazumevanje v omejenih okoliščinah, a le ko se sporazumeva z materjo.

Pri govorki slovenščine kot dediščinskega jezika iz druge podskupine narečni sistem na glasoslovni ravni ni več tako trden, saj je opaziti mešanje refleksov zlasti pri dolgem vokalizmu (npr. **ě*: *> e; i, ä*., redko *e*.; **ô*: *> u*: ali *uor*.; **e* *> ie*: ali *iə*: itd.). Podobno kot Bitenc (2016: 55) ugotavljam, da se pri vmesnih varietetah lahko pojavijo elementi, ki niso del standardnega jezika niti del kakšnega tradicionalnega narečja.

Medtem ko je izposojanje iz angleščine kot večinskega jezika značilno za vse uporabnike slovenščine kot dediščinskega jezika (*'ga:rbič* 'smeti', *'fa:rma* 'posestvo, kmetija, letovišče', *'sou* 'tako'; *en* 'in'), je kodno preklapljanje značilno predvsem za govorce slovenščine kot dediščinskega jezika. Tipe kodnega preklapljanja (Šabec, Koletnik 2017) sem zasledil na ravni: besednih zvez (*'jest ima:m zmjě:r* 'la:v of 'bu:ks zarat *tě:ga* 'imam zato rada knjige', *zə s'pelij* 'test 'za preizkus črkovanja'; *pa smo se'djəla u* 'da:inijng 'u:m 'pa smo sedeli v jedilnici'; *'o, šù:r* 'o, seveda', *'aj 'θi:ŋk* 'mislim'); enostavnih povedi (*'ju* 'nou 'veš'; *'aj 'doun* 'nou 'ne vem').

VIRI IN LITERATURA

- Keith BANTING, Will KYMLICKA, 2006: Immigration Multiculturalism and the welfare state. *Ethics and International Affairs* 20/3. 281–304.
- Maja BITENC, 2016: *Z jezikom na poti med Idrijskim in Ljubljano*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Canadian Multiculturalism Act. [Na spletu](#).
- Alenka ČUŠ, 2017: *Pomen vzgoje in izobraževanja za vitalnost slovenske skupnosti v Torontu: Doktorska disertacija*. Koper: Fakulteta za humanistične študije.
- Jack JEDWAB, 2014: Canada's 'Other' languages: The Role of Non-Official Languages in Ethnic Persistence. *Rethinking Heritage Language Education*. Ur. Peter Pericles Trifonas, Themistoklis Aravossitas. Cambridge: Cambridge University Press. 237–53.
- Tadej KRALI, 2020: Slovenščina kot dediščinski jezik v slovenski skupnosti v Torontu. *Jezik in slovstvo* 65/1. 49–63.
- Tine LOGAR, 1968: Kazalni zaimek v slovenskih narečjih. *Slavia orientalis* 17. 347–50.
- Tine LOGAR, 1969: Praslovanska a-sklanjatev v slovenskih narečjih. *Jezik in slovstvo* 14/4. 104–09.
- Tine LOGAR, 1993: *Slovenska narečja*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

- Vilko NOVAK, 2014: *Slovar stare knjižne prekmurščine*. Elektronska objava. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. [Na spletu](#).
- Irena OREL, 2004: *Razvoj slovenskega oblikoslovja*. Skripta. Ljubljana.
- Enrica PICCARDO, 2014: The impact of CEFR on Canada's Linguistics Plurality. A Space of Heritage Languages? *Rethinking Heritage Language Education*. Ur. Peter Trifonas, Themistoklis Aravossitas. Cambridge: Cambridge University Press. 183–212.
- Nataša PIRIH SVETINA, 2005: *Slovenščina kot tuji jezik*. Domžale: Izolit.
- Stanislav POSPEH, 2009: *Slovenska imigracija v Kanadi*. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Mojca POZNANOVIČ JEZERŠEK idr., 2018: Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. [Na spletu](#).
- Slovar slovenskega knjižnega jezika* (SSKJ), druga dopolnjena in deloma prenovljena izdaja, 2014. Elektronska objava. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. [Na spletu](#).
- Vera SMOLE, 2000: *Zgodovinska slovnica in dialektologija II. Narečne skupine*. Skripta. Ljubljana.
- Vera SMOLE, 2001: *Zgodovinska slovnica in dialektologija I. Vokalizem, naglas, konzonantizem*. Skripta. Ljubljana.
- Vera SMOLE, 2006: Lingvogeografska obdelava spola v ednini: samostalniki srednjega spola na -o v slovenskih narečjih. *Slavistična revija* 54/4. 491–503.
- Marko SNOJ, 2015: *Slovenski etimološki slovar*. Elektronska objava. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. [Na spletu](#).
- Statistics Canada 2017. [Na spletu](#).

USTNI VIRI

- Franca ANDERSON: Predstavnica slovenske skupnosti v Torontu. Ustno izporočilo, julij 2017.
- Polde JAKOPIN: Predstavnika slovenske skupnosti v Torontu. Ustno izporočilo, julij 2017.
- Josephine MUHIC - PELLETIER: Predstavnica slovenske skupnosti v Torontu. Ustno izporočilo, julij 2017.
- ** : Predstavnika slovenske skupnosti v Torontu. Ustno izporočilo, avgust 2018.

SUMMARY

Users of Slovene as a heritage language (representatives of the first generation) employ Slovene as a heritage language both in everyday speech situations in the family environment and at cultural events within the community. These representatives are both speakers of dialects and the standard language of the time, as they used it more often in the Slovene environment until they moved to a new environment. Institutionalized community organization in this group of representatives contributed to the preservation of dialects in the new environment. Representatives from the same Slovenian areas founded societies, which connected them with the local dialect and customs of their places of origin. On the one hand, while these speakers

---

maintained their dialects, they at the same time moved to the standard language with interlocutors from other dialectal environments, losing certain dialectal characteristics.

Slovene was used by speakers of Slovene as a heritage language (representatives of the second generation) in childhood, especially within an organized community, within which they participated in various activities that contributed to increasing opportunities for the use of Slovene: Slovene school, church, choirs, drama and dance groups, scouts, etc. When they continued their education in high school and university, they lost contact with the community and consequently with the Slovene language. According to the characteristics of spoken Slovene, I divide this group of representatives into two subgroups—namely, those in which only Slovene was used in the family environment and those in which English was more frequently used in the family environment in addition to Slovene. Speakers who communicated only Slovene with their family members in the family environment until entering school showed a transfer of language at the level of the dialect from which their parents and grandparents came and rare occurrences of English interference, which takes place mainly on the morphological and verbal planes. In the second group of representatives, in which English was used in the family environment in addition to Slovene, the dialectal system at the phonetic level is no longer as solid, and linguistic interference from English is reflected on all language levels. Today, these representatives use the Slovene language in the family environment when communicating with their parents, and in the community – in church ceremonies and at cultural events – when communicating with older members of the community, relatives, and friends from Slovenia.